

891.79
С 46
Каз. 83

Вадим Скомаровский

Нурлы
жандыр

Архивтік қор.
Архивный фонд

Вадим Скомаровский
*Нурлы
жсанбыр*

Өлеңдер мен поэма

Аударған — Жарасқан Әбдірәшев

АЛМАТЫ
«ЖАЛЫН»

1986

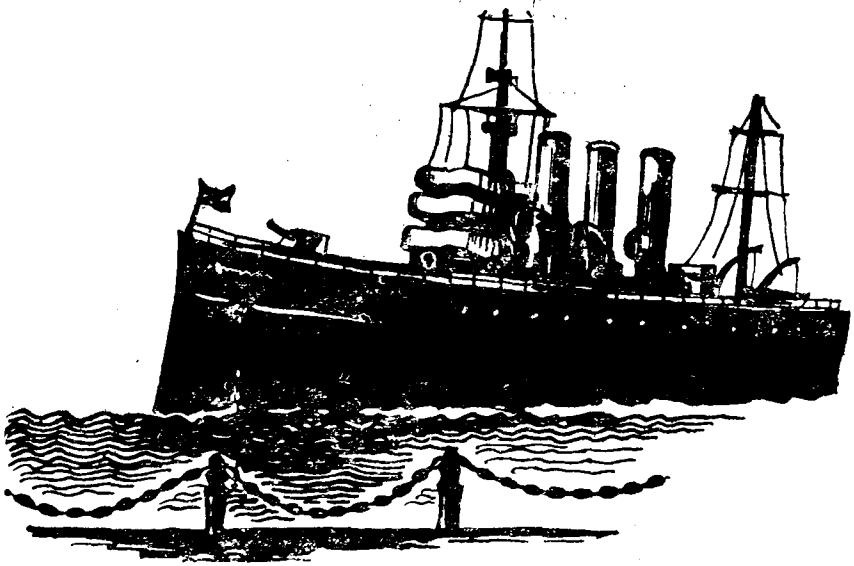
Пікір жазған — Әлсейіт Ақпанбетов

*Украин ақыны
В. Скомаровскийдің
бұл кітабына енген өлеңдері
туған жер мен табиғат, көңілді
де қуанышты бүлдіршіндер жөнінде.
„Тарастың құстары“ атты поэмаға
ұлы kobзарь Тарас Шевченконың
біздің өлкемізде — Маңғыс-
тауда өткен өмірі
арқау болған.*

С $\frac{4803010102-118}{408(05)86}$ 99-86

© Қазақша аудармасы, «Жалын» баспасы — 1986

87345

ЖҰЛДЫЗША

«АВРОРА» КРЕЙСЕРІ

Ленинград. Жатыр Нева мөлдіреп,
«Аврора» жағалауда тұр асқақ...
Бір кездері атылғанмен зеңбірек,
Оның даусы бүгінгіге келді үдеп,
Оның даусы көрген емес толастап.

Адамзатқа жол сілтеді ерек тым
«Аврора» даусыменен айбатты!..
Жариялап ол өкіметін Советтің,
Жер жиһанды жауып алған түнектің
Төбесінде отты жасын ойнатты.

Теңізшілер түскенменен кемеден,
Ол мәңгілік сапарға бет алыпты.
Құрметтейді барлық құрлық, бар әлем,
Теңіз — жылдар толқынына бөлеген
«Аврора» крейсерін даңқты.

АЛ ҚЫЗЫЛ КҮЛТЕ

Ал қызыл күлте. Ол бейне
Ал қызыл оттай лаулайды!
Ал қызыл күлте, ал кейде
Ал қызыл гүлден аумайды.

Халықтық ұлы тойларда
Ал қызыл жалын атады.
Жалаулар қанат жайғанда,
Жалаулар қанат жайғанда,
Жарасып батыр ұл-қызға,
Ұқсайды сол сәт жұлдызға.

Суретін көрсең досыңдай,
Шашатын көзі кіл ұшқын,
Жайнайды күлте осындай
Омырауында Ильичтің!

МОСКВАДА БОЛҒАНДА

Алғаш рет Москваға келгенде,
Жақын барып Мавзолейді көргенде,
Таңдай қағып,
Таңырқадым тамсана,
Қайран қалып,
Қарай бердім соншама,
Бұрын маған жете таныс болса да,
Бұрын маған өте таныс болса да.

Өңкей қызыл граниттен өрілген
Қабырғаға жазылыпты «Ленин» деп.
Бұдан асқан —
Бар ма, сірә, ұлылық,
Суық тастан —
Есіп тұрды жылылық.
Жылытады ол жаңа ұрпақтың реңін,
Жылытады ол сан ұрпақтың жүрегін!

МЕРЕКЕЛІК МОНШАҚТАР

Қақты тулар қанатты,
Шықтық біздер шат күліп.
Қызықтадық парадты,
Мерекелік сап құрып...

Тұр қаз-қатар тал, тегі,
Сияқты бір ертегі...
Бір-бірімен жарысып,
Жатты көкке шар ұшып.
Ұқсады олар сол шақта —
Мерекелік моншаққа...

ЖҰЛДЫЗША

Өсіп қалды Алёнка,
Мектепке өзі барады.
Октябрыт — ол енді,
Жұлдызшасын тағады.

Келмейді әсте ұрысқын,
Көңілді еді ол қандай.
Кремльден бір ұшқын
Кеудесіне қонғандай!..

ПИОНЕРЛІК КЕРУЕН

1

Сілтеді вокзал сара жол,
Жылжыды поезд, жүрді алға.
Уралға дейін барады ол,
Барады сосын — Ургалға.

— Келемін, — дейді, — асығып,
Телегей теңіз тайгаға.
Бағдаршам тұрсын ашылып,
Алдымнан менің қайда да!

Бағдаршам жалт-жұлт қарасып,
Жап-жасыл көзін жағады:
— Керуенге мұндай жол ашық,
Кідіріп көрген жоқ әлі.

Қарайды түнгі жайнап от:
— Барасың қай-да-а?
— Қай-да-а? — деп.

Керуені пионерлердің,
Шаттанып, шалқып, қуанып,
Мекені бүгінгі ерлердің —
Барады БАМға жүк алып.

2

Жетсе поезд Ургал менен Тындаға,
Жайнатады жатқан алыс өңірді ол.
Темірлерден мына біздер жинаған,
Солай қарай салынуда темір жол.

Бір кездері тайгаменен қауышып,
Бақыт жолы болады әлі бұл мәңгі.
Оның сонда тынбай сазды дауысы
Салады еске пионерлік жылдарды.

ТАҢ НҰРЫ

Міне, өзені Москваның.
Андап соның басты маңын.
Күлімдеді, күлді сосын,
Тағы ілгері жүрді сосын.
Сұлулықты жиып өңі,
Адымдары жиіледі...
Астананы алаулы шак
Кетті аралап, жалау құсап!

АТТЫ ӘСКЕР

Далада түнеп,
Жүрсе де жүдеп,
Атты әскер шырқап айтады ән:
— Қырамыз біздер,
Жоямыз біздер,
Жолықса дұшпан қайтадан!

Жолдарын тосқан,
Жолықты дұшпан,
Ойнатты қылыш от кенет!
Болса да күндіз,
Жарқылдап жұлдыз,
Басталып кетті жекпе-жек.

...Үндемей, достар,
Өткенге көз сал,
Мынаны, бірақ қатты ескер:
Айқасты солай,
Шайқасты солай,
Жеңімпаз біздің атты әскер.

Ойламай қауіп,
Барады шауып,
Жапанда шексіз шаң ұшқан...
Сыйлайды мұң бір,
Қаққанда сыңғыр
Үзеңгі даусы алыстан...

ӘСКЕРИ ҚҰПИЯ

Офицер боп өседі ағам,
Курсант қазір, әрине.
Күтіп алам босағадан,
Оралғанда ол үйге.

Келіп-ақ жүр аса көргім,
Қандай екен құт ұя.
Сауал қойсам —
Басады ернін,
Деп: — Әскери құпия!..

Көмектесті теледидар,
Оны қалай кеш көрдім...
Берілді бір жаңа хабар
«Ойынынан» әскердің...

Ойлы, қырлы, жарлы жерді
Теп-тегіс қып жіберіп,
Танк деген — арлы-берлі
Өрмекшідей жүр өріп...

Көтерілген шанды о жақтан
Түтін басты...

Жанды олар.

Сірә, соны дәлдеп атқан —
Өзі мерген, ер болар...

Шынында да, тұралата
Кім атқанын аңдаппын.
Жүр қолында граната —
Курсанттар мен солдаттың.

Кірмеді олар енді «ойынға»,
«Тоқтат!» деген сөз бардай.
Танктер де сол бойында
Тұрып қалды қозғалмай.

Сап түзеді кілең батыр,
Сұңғақ бойлы, денелі...
Арасында — ағам да тұр,
Тани кеттім мен оны!

Одан қалай көзімді алам,
Қарайды үнсіз жымия...
Дейтіндей ол қазір маған:
«Тс-с. Әскери құпия!..»

Автоматы шаң ғой әлі,
Ептеп сілкіп, қағады.
Ағам менің — қандай әні,
Мен сыйлаймын ағаны...

БҰЛБҰЛДАР

(Теңізшінің әңгімесінен)

Тосыннан бір алай-түлей пайда боп,
Екі тәулік тентек теңіз сызданды.
Ал аспанда — жұлдыз да жоқ, ай да жоқ,
Айналаны басты мұнар ызғарлы...

Тек үшінші тәулікте әрең ашылды,
Баяу ғана демін алды толқындар.
Толқындарға ағыл-тегіл шашылды
Күн көзінен түскен сансыз алтындар.

Сонда барып арт жағынан кемеңің
Тауып алдық қалған тонып қос бұлбұл.
Болсын ба оңай алай-түлей дегенің,
Ұша берген сияқты олар көзсіз құр.

Тағдыр сонша неткен қатал, неткен жау,
Адастырған сол бір екі сорлыны...
Түстеріне еніп кейде бақ пен бау,
Елестеді-ау, кейде, бәлкім, жер жылы.

Бәйек болып көрмеп едік көп ондай,
Аялаумен аластадық қырсығын...
Сезіндік біз қолымызбен добалдай,
Құйттай-құйттай жүректердің дүрсілін.

Жылы кезі оралғанда жылдың дәл,
Қаршагүлдер қылтиғанда жайлауда,
Кемемізден кетті самғап бұлбұлдар,
Бакқа барып емін-еркін сайрауға...

ДАЛА ҚОҢЫРАУЛАРЫ
БІЗДІҢ ЖАҚТА ТЕҢІЗ ЖОҚ ПА?

Айналага сүйініп бір,
Атам мұртын шиырып тұр:

— Біздің жақта,
Теңіз жоқ па?..
Ондай сөзге келіспе! — деп.
— Қарасаңшы егіске! — деп.—
Тұр ғой дала дөңге тұнып,
Теңіз құсап — тербетіліп!..

БИІК ЕГІН

Биік егін көрдің бе?
Биік биыл ол мүлде!
Суреттейін оны мен:
Сондай сұлу желкілдеген желегі.
Ол көкемнің белінен,
Ал ағамның иығынан келеді...
Көргенімді,
Білгенімді жасырман —
Менен биік, асады ол басымнан!

САМАЛ

Қоңыр самал қырда жаяу желеді,
Одан дәйім дәннің иісі келеді.
Жүрген сонау егістіктің шетінде,
Ол көкемнің аймалайды бетін де.

ОРАҚ КЕЗІНДЕ

Аянам ба?..
Оянам да
Атқан кезде күліп таң,
Зерең сынды,
Терең сулы
Қауға тартам құдықтан!
Су алып бір,
Қуанып бір
Шөл басамын өзім де.
Керілмеймін,
Ерінбеймін
Мен орақтың кезінде.

ДАЛА ҚОҢЫРАУЛАРЫ

Қыр басында тұрдым көп,
Құлағымды түрдім кеп:
Күңгір-күңгір,
Күңгір деп,
Дүңгір-дүңгір,
Дүңгір деп,
Күні бойы жан-жағың
Жатады екен күмбірлеп!

Суарғалы қойларын
Айдап Панас өткенде,
Жақұт па деп ойладым
Түскен шықты шөптерге.

Қозылардың мойнында
(Жоқ маңырау, жамырау!)
Дегендей бір «қой мұнда»,
Күмбірлейді қоңырау.

Ауыл сыртын көргің кеп,
Араласаң бір күн кеп:
Күңгір-күңгір,
Күңгір деп
Дүңгір-дүңгір,
Дүңгір деп
Күні бойы жан-жағың
Жатады екен күмбірлеп!

ЖЕЛІ

— Жайымды ұғын, жел, менің,—
Деді бидай, мұңлы тым,—
Сондай қатты шөлдедім,
Салқын су бер бір жұтым.

Жомарт көңіл жел мықты,
Толы күші бойда әлі,
Маңып жүрген сұр бұлтты
Алдына сап айдады...

Суықтық бар түсінде,
Су берер ме тез, оңай.
Жабағы бұлт ішінде
Жатты бұғып нажағай.

Міне, жасын жарқ етіп,
Күркіреді кенет көк.
Құйды нөсер селдетіп,
Құйды нөсер шелектеп!

ЖҮЗІМ

Жүзім жерден өнгеннен-ақ бір түрлі
Әлдеқайда, жоғарыға ұмтылды.
Ең әуелі отыратын дем алып,
Орындыққа жылан құсап оралып,
Сатыменен кеткен еді өрмелеп,
Одан кейін ғайып болды ол кенет.
Ал одан соң тауып оңай тәсілді,
Ауладағы жүксарайға асылды,
Одан кейін бұтағымен бір күшті,
Үлкен үйдің төбесіне тырмысты.
Сол төбеде біреу күтіп отыр ма,
Ширатылып шықты ақыры шатырға,
Содан кейін төмен түсіп ол бірақ,
Тереземнен тұрды қарап салбырап.
Жүзім деген күннен-күнге нұрланып,
Көз алдымда жалт-жұлт етіп тұр жанып,
Кейде тіпті болады оны жел үзбек:
«Тартынбаңыз, жеңіз, жеңіз! Жеңіз!» — деп.

ӘН

Ән басыннан кешіреді сан күйді,
Кәрі үйеңкі ойға батып әр қилы,
Үй алдында қалғиды.

Аумай кейде сылдыраған бұлақтан,
Мына бізге асығады жырақтан,
Кетпейді үні құлақтан.

Кей уақытта етеді де бізді ұмыт,
Кей уақытта сияктанып ізгі үміт,
Естіледі үздігіп.

Дұрыс шығар сыртқа шығып сілкінген,
Әнімменен көп кешіккен, іркілген,
Кездесермін мүмкін мен.

ТАРАСТЫҢ ҚҰСТАРЫ

поэма

Ләйләк

Кеудесіне құс қонып бір,
Жатыр Тарас түс көріп бір.
Моринцыда ¹ келеді екен,
Келеді екен, далада кең.
Көріп жүдеу хаталарды,
Ол ішінен қапаланды.
Бәрі кенет түсіп еске,
Ұқсатпады — түсіне әсте.

---

¹ *Моринцы* — Тарас Шевченконың туған селосы

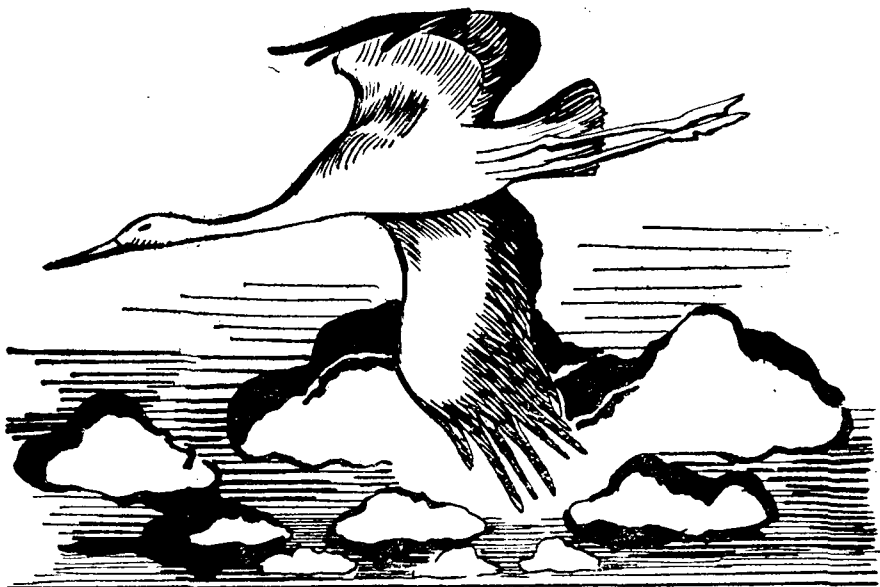
Ауыл сырты — қолат, егіс,
Ал одан соң дала тегіс,
Суарылған көз жасына,
Кездері оның аз ба, сірә.
Аңыз кешкен жалаңаяк
Жүзі таныс баланы аяп,
Дейді Тарас: — Анаң қайда,
Қамқор болар панаң қайда?

Жүзі сәл-пәл жалқынданып,
Жанар оты жарқыл қағып,
Момынсынбай қысылып күр,
Мұңның бұлтын ысырып бір:
— Анам ауырып қалды, — деді.
— Әкемді ажал алды, — деді.
— Қарындасым Иринканы
Пан жұмысқа салды, — деді.

Содан кейін ол асыға,
Қалың егін арасына —
Бір-ақ сәтте бетті бұрып,
Ізсіз-түзсіз кетті кіріп.
Қас пен көздің арасы еді,
Құс па деді Тарас оны...
Қанат қағар талмай көкте,
Ұқсатты бір ақ ләйлекке.

Көрінді оған ұшатындай,
Жер-дүннені құшатындай.
Жарып өтіп ақша бұлтты,
Аралап сан патшалықты,
Белгісіз бір елге барып,
Ана ауруын емдер анық,
Неше түрлі дәрі алардай.
Сосын қайтып оралардай.

Түсіне енді тағы да оның
Алтын астық қалың егін...
Түсіне енді думанды елі,
Туған ауыл, туған жері.

Сол құс қайтып оралыпты,
Сүйсіндіріп дала құтты,
Отыр керім күйге қанып,
Қос қанатын жинап алып...

Бақ

— Тұр, ағатай! Тұр тезірек! —
Деп бір бала түйгіледі.
— Қызбағанмен күн әзірге,
Сәлден кейін күйдіреді.

Айықпай түс әсерінен,
Сондай мөлдір, сондай керім,
Тұрып Тарас төсегінен:
— Сен бе,— деді,— ақ ләйлегім?

Қамап алған қайдағы елес,
Оның сөзін ұға алмай дым:

— Жок, ағатай, ләйлек емес,—
Деді бала,— Тұманбаймын!

— Тоқта! Кешір! Түсін, балам,
Не көрмейді түсінде адам.—
Деп Шевченко күлімдеді...
— Қате болды-ау, мұным,— деді.

Шығып еді жайлап тысқа,
Тастап олар жеркепені...
Жан-жағында сайрап құстар
Жасыл бақты тербетеді...

Жас шиенің жапырағы
Таңғы самал өпкенде аз-ақ
Сыбдырлайды. Жапанға бұл
Бақ өсіру — неткен ғажап!

Тұр құлпыртып атырапты,
Құмға тамыр жайып терең...
Астраханьнан топырақты
Әкелген-ді қайықпенен.

Құрғақ қиял болар деген,
Жеміс бермей, солар деген...
Ол күн қазір қалған жырақ.
Қол бұлғаса алдан мұрат —
Жүз жыл соққан алапаттан
Күшті екен ғой арман бірақ!

Құмның ішін аңша ұлытты,
Алмай боран, тіпті толас...
Әр бұтақты, әр шыбықты
Тыным көрмей күтті Тарас.

Қысы қатал со бір түзде,
Қалмады өліп талы бір де.
Жапырақтар бетіңізден
Сипалайды әлі күнге!

Бозқарағай

Тұман тарар кезге таман
Түрегелсе дөң ғажайып...
Көлбеңдейді бозқараған
Көленкесін жолға жайып.

Сұлу бар ма асқан одан,
Бұрым-бұтақ, тұнық бір ән...
Қалай ғана өскен аман,
Шыбық емес, шыбыртқыдан!

Естелік қой енді өткен күн,
Түршіккенмен бәрін көріп.
Ол ойнады жендеттердің
Қолдарында қару болып.

Солдатты олар малша ұрыпты,
Бойда жігер қалдырмасқа.
Бірақ, бірақ сол шыбықты
Тұрды күтіп тағдыр басқа.

Жолықты да бір жанға өзге,
Жапан түзге берді көрік.
Сүргін көріп жүрген кезге
Қалды мәңгі белгі болып.

Тарас еді ол! Қобзарь-ақын
Қалай келдің, қайдан мұнда?
Сөзің жақпай патшаға тым,
Солдаттыққа айдалдың ба?

Қиыр шетте сорың болды, ә,
Қыдындаған мас қапрал...
Жеттің алғаш Орынборға...
Ор, Райым, сосын Арал.

Жолдарменен сол шұбырған,
Жеттің, міне, құм еліне.
Атыраудың сор суырған
Маңғыстаудай түбегіне.

Әйтсе де, әлгі бозқараған
Өсті жерден қуат еміп.
Қайран ақын әр кез оған
Құйып жүрді су әкеліп.

Сарғалдақтар әлдеқанша
Салып ұя — жарасатын.
Саясында, сәл де болса,
Тынығатын Тарас ақын.

Еркіндікті қиялдағы
Ертелі-кеш етеді өлең.
Маңғыстауға қияндағы
Хат дегенің жетеді әрең.

Алды жылап қуаныштан:
Айрылысар туды сағат...
Бозқараған тым алыстан
Қолын оған тұрды бұлғап.

Жаңғырады жапан түз...

Басады құм баяулап,
Жатқан ізді шұбалып,
Келеді олар жаяулап,
Бір құмыра су алып.

Туған мұнда Тұманбай,
Жоқ жанына алыс түк.
Сүйе алады кім ондай —
Бәрі таныс, бәрі ыстық.

Ауыл таныс, үй таныс,
Адаспайды әсте бұл!
Емес тіпті бейтаныс —
Қурап қалған сексеуіл.

Қара сирақ қаншама —
Хабары жоқ уайымнан:
Қандай заман болса да,
Қалмайды олар ойыннан.

Қыздырады таласты,
Қонған құстай ағашқа.
Атайды жұрт Тарасты:
— Таразы,— деп қазақша.

Оған жиі келеді:
— Оқытшы,— деп,— Таразы.
Қайтіп жауап береді.
Қылар қайтіп наразы.

Кенет күлім қақты да,
Бір тал шөпті тез алып:
— Ұста,— деді,— қаттырақ,
Енді құмға жазалық.

Бір әріпке — бір әріп
Тіркестірді толғана.
Шықты сөйлем құралып:
«Жаңғырады көл, дала...»

Жатыр жазып бәрі де...
Жасамапты босқа еңбек:
Сол бір сөздер әлі де
Құмда сол бір өшкен жоқ.

Уақыт зырлап өтеді
Тұманбай: — Бол, жүр,— деді.
Сосын Тарас екеуі
Кетті аяндап ілгері.

Салқар құмның құсы да
Сайрамайды у-шу боп.
Көрініп көз ұшынан,
Шырылдайды:
— Су!
— Су! — деп.

Тұманбай

Жұлқылап жел шалғайын
Ысқырады жыландай.
— Кесеменен әрдайым,
Су беремін балдайын! —
Дейді күліп Тұманбай.

Жаңылмайды жолынан,
Жолықсаң да неше осы.
Қызғыштайын қорыған,
Түскен емес қолынан
Тұманбайдың кесесі.

Жасы қазір қаншада?
Дағдарасың біле алмай.
Кейде сорлы малшыдан,
Кейде зарлы жалшыдан
Айнымайды Тұманбай.

Жүзі тұнып зор мұңға,
Жалаң аяқ, жалаң бас,
Келгенінде ол мұнда,
Қазарманың алдында
Көрді Тарас ең алғаш.

Дейді ішінен: қорлық-ай,
Көнбей ауыр азарға:
«Күтер ме едім мен бұлай,
Тұрар ма едің сен бұлай,
Түрмедей ғой қазарма.

Жазықсыздан зар қағып,
Өзегіміз өртенді...
Сонда да мен толғанып,
Саз балшықты қолға алып,
Қиялдаймын ертенді.

Фельдфебель ұрысып,
Жни-жни ұстасад...

Бүлінбеймін бұл үшін,
Бітсе деймін жұмысым:
Жатырмын ғой құс жасап.

Ән сал, құсым, кел бермен,
Көңіл кірін жу, көне!
Өлкемізге өң берген,
Қара орман мен тербелген
Қалың бидай туралы».

Үндемейді ол таңдана,
Өлкені аңсап ойлы бір.
Отыра алмай ал, бала,
Сипап оны таңдана:
— Бозторғай ғой, — дейді, — бұл!

— Осылай деп халықта
Атайды ма бұл құсты?
...Қиял құсы қалықтап,
Көк жүзінде шарықтап,
Бозторғаймен бірге ұшты.

Бозторғай

«Су, су...» дейді сұңқылдап,
Соңғы әніндей оның бұл.
Қауырсынын дымқылдап,
Қандырғалы шөлін бір...

— Сәл шыдай тұр, — деп Тарас,
Құстың шөлін қандырды.
Міне, осынау сәтте, рас,
Үні қайта жаңғырды.

Қылмайтұғын көпті ығыр
Шырқады әнге дәт қалмай.
Қылдай нәзік шекті бір
Қанатымен қаққандай.

Шырылына сүйкімді
Құлақ түрді бар алап.
Бүкір белді, ой-қырды
Кетті түгел аралап...

Самал есті даладан,
Самал есті көктемгі.
Жусан иісі және оған
Араласып кетті енді.

Тәтті әуенге ойлы өңір
Тербетілген шақ қандай,
Күміс жіптен бейне бір
Кілем тоқып жатқандай.

— Жаным жылып, жай табам,
Неткен ғажап ән мынау,
Туған жерге қайтадан
Оралғандай болдым-ау!

Алдан досым қуанып,
Ақ ләйлектей ұшты бір!..—
Деп Шевченко баланы
Бауырына қысты бір.

Тұр таң қалып Тұманбай,
Тұр шамадан толқып тыс.
Болғаны ма ғаламда
Бозторғайдан артық күс?!

Жақсы хабар

Қой көзді қыз ақырын
Сыбырлады миңгірлеп:
— Жатыр әкем шақырып,
Горич ¹ атай, жүр-жүр,— деп.

---

¹ Горич — коменданттың қызы Наталья Ускова Тарас Григорьевич Шевченконы осылай атайтын.

Берілген бе бостандық?..
Бір осалдық білініп,
Болар, мүмкін, сасқандық
Кетті кенет сүрініп...

Наталья Ускова —
Құйттай қамқор сол еді,
Қуанғаннан қос қолын
Тек шапақтай береді.

Күлім қақты тәтті өмір,
Үркіт үрей дегенді...
Горич атай ақ көңіл,
Жолға жинал сен, енді.

Бәрі де артта бүгінде.
Наташамен достастың...
Бозқараған түбінде
Ол сенімен қоштассын.

Елпіл қағып, ес кетіп,
(Себеп дайын болса да),
Шақыратын кештетіп
Туған күнгі самсаға.

Талай сурет болды әзір!
Қымбат сыйым осы деп,
Ұмытыпты ол қазір
Ұсынғанын неше рет.

Жүрегінде жатты өлең!
Қимай қызық қылығын,
Түзеп қойды еппенен
Натальяның тұлымын.

„Қарлығаш“

Кешкі атырау толқындары тербелген,
Жатыр мылқау жартастарды ұрғылап.
Кенеп желкен көкірегін жел керген,
Бірте-бірте барады ұзап, бұлдырап.

Кеме заулап ұшқан құспен жарысқан,
Ғайып болды жағалаулар арттағы.
Ағараңдап көз тартады алыстан
«Қарлығаш» деп жазылған сөз борттағы.

Аты емес ол — тек осынау баркастың,
Бостандықтың хабаршысы тәрізді.
Естіледі құлағына Тарастың
Сияқтанып әсем сазды ән ізгі.

Сағыныштан сабыры әбден сарқылып,
Алдан бейне ақ ләйлегі күткендей,
Келе жатыр алып-ұшып алқынып,
Жүрегіне желкен — канат біткендей.

Жел ысқырса, көз қысады кел-кел деп,
Жұлдыз-шырақ секілді бір сырласы...
Көкжиектің ар жағынан көлбеңдеп
Көрінеді Маңқыстаудың сұлбасы...

Қазір онда жатыр ұйқтап солдаттар,
Бозқараған, Наталья, Тұманбай,
Бозторғай да — жаныменен толғап бар,
Сол өлкені жырға қосқан қия алмай.

Тарас кенет берілді ойға жаңа бір,
Көз алдынан өтті елестер қаптаған:
Аяулы өлке — асау өзен, дала, ауыл,
Алтын күннің шұғыласы аптаған.

Миығына күлкі үйіріле береді,
Түрі жоқ сәл көз шырымын алатын.
...«Қарлығаш» та құстай ұшып келеді,
Келеді ұшып қағып желкен-қанатын.

Сәулелі саз

Сол бір жылдар өтті зырлап өлкеден,
Түйелердің керуеніндей байырғы...
— Қайырлы күн, оянғандар ертемен!
— Қайырлы күн, қайырлы күн, қайырлы!

Қарт Омархан көз тастады қашықтан,
Оған таныс күйге тұнған күллі алап.
Толқындарды кеудесімен басып паң,
Ертеменен жағалауға асыққан
Кемелерге тебірене тұр қарап.

Ал айнала — қызған құрылыс, мұнара,
Сымды баған айқыш-ұйқыш ағылған.
Ақ сағымнан, ақ шағылдан бұл ара
Бірте-бірте алыстаған, арылған.

Өтті жылдар, күнгірт тартқан тұс, міне,
Басындағы бұлтты серпіп, ашылды.
Шынында да, Манғыстаудың үстіне
Шүлен уақыт шұғыласы шашылды.

Кең далаға күлімдейді күн ымдап,
Шанқай түсте көрінсе де ол әрең...
Көк жүзінде бозторғайлар шырылдап,
Сәулелі саз құйылады төбеден.

Жатқан тегіс тұман басып, шық басып,
Шағылдар да сіңіреді әнді бұл.
Омарханның жаныменен жұптасып,
Осынау ән жаралғандай мәңгі бір.

Ақсақалдың болар, бәлкім, есінде,
Бұл әуенді ертелі-кеш тынбаған,
Өмір сүрген осы өлкенің төсінде
Шевченко мен Тұманбай да тындаған.
(Аян саған, аян қазір бұл маған!)

Күн күйдірген кең даланың көгінде
Дейсін тіпті бұдан өткен ән жоқ па?!
Сыңғырлаған сәулелі саз бүгін де
Баяғыдай жатыр тарап жан-жаққа...

Әсерінен құдіреті күшті әннің
Әр күн сайын көрген емес айығып,
Даласына байтақ Қазақстанның
Кобзарь даңқы кетті қазір жайылып.

Ел жадынан естеліктер тыс қалмай,
Жан жүректі жылытуда әлі онда.
Сөзі бейне қиялдағы құстардай,
Самғай ұшып қалықтауда ғаламда.

